

Sverigefinländarnas delegation
Svenska Tornedalings Riksförbundet - Tornionlaaksolaiset
Met Nuoret
Sverigefinska Riksförbundet
Sverigefinska Ungdomsförbundet
Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige
Svenska Samernas Riksförbund
Sáminuorra

Regeringen drar undan mattan för det lokala minoritetsarbetet

Begäran om samråd med kulturministern

Vi har med bestörtning och stor besvikelse tagit del av regeringens skrivningar om minoritetspolitik i budgetpropositionen. Att ytterligare utvidgning av förvaltningsområdena inte är aktuellt för de kommuner som redan ansökt kommer som en kalldusch för minoriteterna och urfolket samerna. Det riskerar att dra undan mattan för det lokala minoritetsarbetet.

Vi har utgått från att tidigare uttalanden av statsrådet Alice Bah Kunhke gäller. Så sent som i december 2014 i ett tal på 15-års jubiléet av minoritetspolitiken välkomnade regeringen, enligt statsrådet, att allt fler kommuner vill ta ansvar för minoritetspolitiken genom att ansluta sig frivilligt. Av det vi nu får ta del av i budgetpropositionen framgår att det inte tillkommer ytterligare resurser 2016 för kommuner som redan ansöker om frivillig anslutning från 2016.

Utan att föra dialog med de nationella minoriteterna och urfolket samerna, i enlighet med 5 § lagen om nationella minoriteter och artikel 15 i ramkonventionen, väljer regeringen ensidigt att slå in på en annan väg än den tidigare utstakade. Skälet till detta uppges, enligt uppgift till SR Sisuradio och Sameradio, vara att ytterligare anslutning får anstå tills regeringen gjort en översyn av minoritetslagen och kommit till rätta med bristerna. Inte ett ord rörande detta paradigmskifte har tidigare förmedlats till de nationella minoriteternas eller urfolkets företrädare, inte ens på samrådet som genomfördes av kulturdepartementet så sent som den 10 september 2015. Detta trots att kulturdepartementet lämnade sina budgetäskanden redan i maj 2015. På direkt fråga (10 september) har kulturdepartementet inte ens kunnat uppge vare sig någon tidtabell för översynen eller hur den kommer att ske.

Att nu stoppa processen med utvidgning till ytterligare kommuner, som vill ta ansvar, är förödande för minoritetspolitikens trovärdighet och det momentum som minoriteterna lyckats uppbåda i dessa kommuner. Minoritetspolitiken har haltat och varit behäftad med brister i 15 års tid. Detta kämpar vi med dagligen och vi arbetar enträget vidare genom att föra fram dessa brister till beslutsfattare och tjänstemän. Den frivilliga anslutningen är dock inte en av dessa brister, tvärtom. Regeringen har verktyg att komma vidare med bristerna både genom

tydligare myndighetsstyrning, dialog med Sveriges kommuner och landsting och ett konkret stöd till kommunerna. Översynen av lagen, som är mycket angelägen, är således inte den enda lösningen för att komma åt bristerna. Nu blir konsekvensen att minoriteterna ”straffas” för denna och den föregående regeringens senfärdighet i myndighetsstyrningen och utformningen av stödet till kommunerna. Inte ett ord anförs i budgetpropositionen om insatser för tydligare myndighetsstyrning eller mer stöd till kommunerna. Däremot skrivningar om vikten att uppnå respekt för de mänskliga rättigheterna.

Det har krävts väldigt mycket mobilisering för att få de 8 aktuella kommunerna att ansöka – slit, kunskapshöjande insatser och aktiv opinionsbildning för att övertyga lokala politiker. Men med mycket ideellt arbete och engagemang (och insatser från riksförbunden) och i vissa kommuner åratals kamp för rättigheter – så lyckades de övertyga sina hemkommuner! Helt vanliga gräsrotter, som kämpar för att deras barn ska få chansen att lära sig sitt minoritetsspråk och för att äldre ska få en värdig ålderdom, har fått till stånd en förändring. Vad är regeringens budskap till alla dessa människor som kämpar för sina mänskliga rättigheter och som lyckats nå en högre grad av egenmakt? Den frivilliga anslutningen är moroten som får så många att orka kämpa! Nu är det stor risk för att luften helt går ur det lokala minoritetsarbetet. Erfarenheterna visar också att utvidgningen av förvaltningsområdena har varit framgångsrikt i utvecklandet av minoritetspolitiken, och särskilt i de kommuner som anslutit sig frivilligt.

Antalet äldre sverigefinnar ökar dessutom snabbt och ny statistik visar att antalet äldre med finsk bakgrund i dag uppgår till 116 680 (60 år eller äldre). Antalet över 70 år uppgår redan till 53 499 personer och det råder stor brist på äldreomsorg på finska. För att dessa äldre ska kunna få en värdig ålderdom, precis som alla andra i Sverige, behöver kommunerna förbereda sig nu och bygga upp tillräcklig kapacitet inom minoritetsspråkig äldreomsorg. Frågan om utvidgning av förvaltningsområdet för finska är alltså en av nycklarna för att kunna klara av denna utmaning.

Att fler kommuner behöver erbjuda äldreomsorg på samiska är också tydligt. Ett grundproblem och en av anledningarna till att flera samiska förvaltningskommuner inte kan erbjuda äldreomsorg eller modersmålsundervisning på samiska är en brist på samiskspråkig personal. Det pågår vissa satsningar för att komma till rätta med detta och regeringens beslut riskerar att motverka dessa, då man i praktiken sänker efterfrågan på samiskspråkig personal genom att utesluta de kommuner som ansökt om att få förvaltningsstatus, kommuner med politiker som vill ta ansvar och utveckla sina verksamheter för att uppfylla grundläggande rättigheter för urfolket samerna. Det finns också exempel på kommuner som via olika initiativ kan erbjuda en viss nivå av samiskspråkig kompetens, trots att ingen samiskspråkig personal finns att tillgå. Bland annat har Vilhelmina kommun och Sorsele kommun utbildat delar av sin personal inom hemtjänsten i grundläggande sydsamiska för att de äldre och gamla som inte förstår svenska ska få sina absolut mest grundläggande behov tillgodosedda, så som att kunna be om ett glas vatten på sitt språk. Sådana initiativ och satsningar löser inte problemen, men stöttar på sikt målet att alla förvaltningskommuner ska uppfylla sina åtaganden. Regeringens beslut motverkar en sådan utveckling och stoppar kommuner från att bygga upp den kompetens de behöver.

15-09-22

Behovet av äldreomsorg ökar även på meänkieli. Att Luleå kommuns anslutning till förvaltningsområde för meänkieli försenas är djupt olyckligt, för kommunen behöver komma igång med arbetet för att kunna möta de ökande behoven hos äldre meänkieli talare. SR Sisuradio rapporterade senast i går att intresset för modersmålsundervisning i meänkieli i Luleå har tredubblats.

Ett moratorium drabbar således enskilda och i första hand barn och äldre. Detta rimmar illa med regeringens ambitioner rörande barnkonventionen och allas rätt till en trygg och värdig ålderdom.

För att minoritetspolitiken ska kunna vara framgångsrik krävs förtroende mellan ansvariga beslutsfattare, de nationella minoriteterna och urfolket samerna. Det förutsätter en ärlig dialog om hur man på bästa sätt kan komma vidare med de brister som finns på området. Detta förtroende är nu skadat och vi är djupt oroad för det fortsatta arbetet. Vi begär därför att få träffa statsrådet Alice Bah Kuhnke omgående för att diskutera den uppkomna situationen och den aviserade översynen.

Med vänlig hälsning

Veera Florica Rajala, ordf. Sverigefinländarnas delegation

Tore Hjorth, ordf. Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset

Johanna Nordblad Sirkka, t f ordf. Met Nuoret

Voitto Visuri, ordf. Sverigefinska Riksförbundet

Tuuli Uljas, gen. sekr. Sverigefinska Ungdomsförbundet

Pirkko Sinkkonen, ordf. Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige

Jenny Wik-Karlsson, förbundsjurist Svenska Samernas Riksförbund

Isak Utsi, ordf. Sáminuorra